

Anh Nguyễn Đức Quang trong tôi - Trần Nam Bình

Hành trình du ca của Anh Nguyễn Đức Quang trong thế giới chúng ta đã chấm dứt. Sự ra đi của Anh, một nhân tài yêu nước, là một cái tang chung cho người Việt dù ở bất cứ nơi đâu. Tuy bài viết về Anh ngập tràn trên báo giấy và trang mạng, tôi xin phép được đóng góp một vài bài cho kho tư liệu Nguyễn Đức Quang vì hai lý do sau đây. Thứ nhất là lý do cá nhân. Mặc dù quỹ thời gian rất eo hẹp, tôi muốn dâng trả một phần nào các món quà tinh thần mà Anh đã thân tặng cho thế hệ học sinh chúng tôi. Thứ hai là lý do góc nhìn từ xa. Hầu hết các tác giả viết về Anh là những người thân quen Anh. Chưa có nhiều bài viết của những người không giao thiệp với Anh như tôi. Trong phạm vi bài này, tôi xin chia sẻ với bạn đọc một vài kỷ niệm, cảm nghĩ cá nhân về Anh. Xin tạ lỗi trước với Anh nếu nội dung bài viết không phù hợp với tính tình giản dị, khiêm nhường và ý nguyện “xin tan vào cơn gió, trở về với cát bụi”¹ của Anh.

Kỷ niệm của tôi với anh Quang cũng bình thường như hàng ngàn, hàng vạn người ái mộ Anh. Tôi đã bắt đầu nghe loáng thoáng về Anh, về phong trào Du ca khi còn là học sinh trung học đệ nhất cấp. Vào quãng 1969, sau khi đi trình diễn bên Âu châu về, Anh và một số anh chị trong Nhóm Du ca lên trường Trung học Kiểu Mẫu Thủ Đức (KMTĐ) sinh hoạt hiệu đoàn với học sinh và các giáo sư. Hơn bốn thập niên đã trôi qua, nhưng đầu óc tôi vẫn in đậm nét buổi sinh hoạt độc đáo, sôi động này! Tất cả học sinh được hướng dẫn đến ngồi quây quần trong hành lang chính, giữa phòng Giám học và phòng Giám thị. Mỗi học sinh được phát vài tờ giấy quay ronéo, in những bài hát là lạ, trong khi chờ các anh chị Du ca đến. Chiều đó có nhiều người trình diễn, nhưng Anh là ngôi sao của buổi sinh hoạt. Với dáng vẻ cao gầy, vầng trán cao, Anh ôm chiếc đàn thùng, người tỏa ra sức sống và niềm tin. Anh hát và diễn xuất với tất cả sự say mê, thành khẩn và sinh động của một nghệ sĩ hát rong.

À, du ca là thế! Thật lạ lùng mà cũng thật là hấp dẫn cho tất cả chúng tôi. Anh dễ dàng chinh phục bạn bè chúng tôi với các ca khúc đầy ắp tình quê hương, niềm tự hào dân tộc, suy tưởng lạc quan, và tinh thần phục vụ cộng đồng. Chúng tôi chụm đầu vào những trang giấy ronéo, vỗ tay và hát theo Anh những bài du ca đã làm sôi sục bầu nhiệt huyết của người Việt hơn mấy chục năm qua: *Xin chọn nơi này làm quê hương, Hy vọng đã vươn lên, Về với Mẹ cha, Việt Nam Quê hương Ngạo nghễ*, vv. Tôi vẫn còn nhớ Anh giải nghĩa và đơn ca bài *Dưới ánh mặt trời*. Nhưng đặc biệt nhất có lẽ là bài *Người anh Vĩnh Bình*. Với phong cách trình diễn tài tình, sống động, với tiếng đàn thùng, điệu hát trầm bổng, Anh đã lột tả tinh thần bài nhạc và hợp hồn tất cả bạn bè chúng tôi. Ngày nay nhắc lại, một anh bạn dưới tôi một lớp viết rằng, sau khi nghe bài hát, bạn tôi đã thấu hiểu ngay số phận hẩm hiu, khổ đau của dân tộc mình.

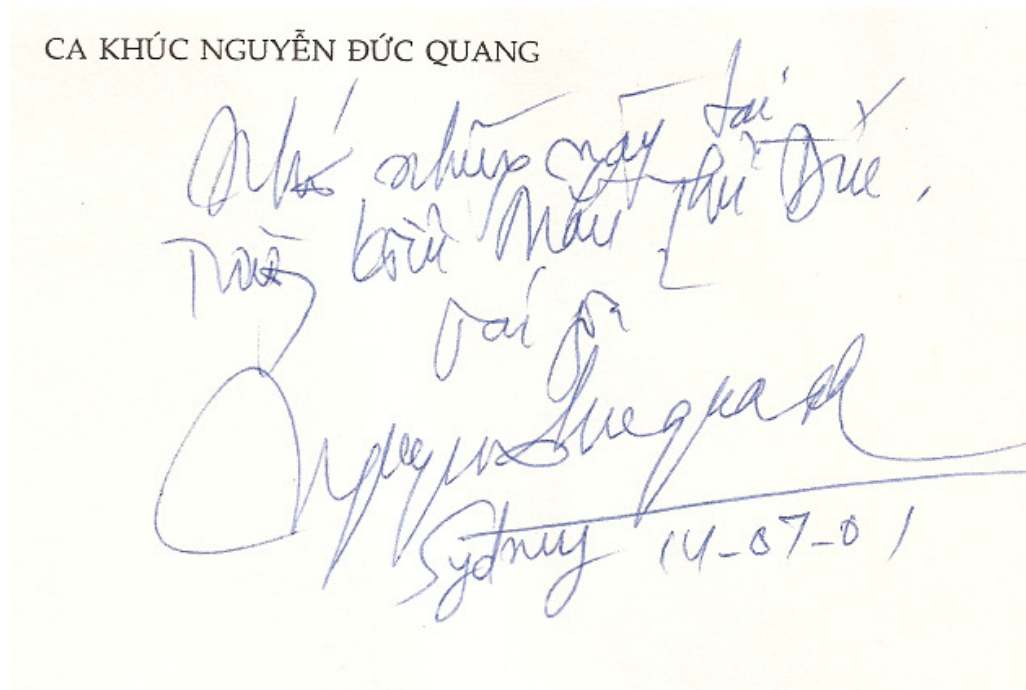
ẢNH 1: Học sinh KMTĐ hát theo Nguyễn Đức Quang, quãng 1969

Từ đó Anh trở thành thần tượng của tôi, và của nhiều bạn bè cùng trường (khá nhiều bạn bè tôi sau đó hăng say tham gia phong trào Du ca). Tôi thường quan tâm theo dõi các buổi trình diễn của Anh. Tôi nhớ Anh có lần đeo đàn hát *Chiều qua Tuy Hòa* trong một chương trình ca nhạc TV của Khánh Ly. Một lần khác, cũng trên TV, tôi được xem buổi trình diễn của Anh trong Dinh Độc Lập. Lần này Anh hát nhiều bài hơn nhưng tôi chỉ còn nhớ hai bài, đó là *Dưới ánh mặt trời* và *Ruồi và kên kên*, những bài đã phá đổ gian, lọc lừa chính trị. Cả hai bài vừa hiện thực lại vừa có tính cách tiên tri. Nhưng nhớ nhất là lúc ông anh tôi chở tôi đến Sân Vận động Hoa Lư tham dự buổi trình diễn du ca miễn phí. Tối hôm đó có Anh, chị Khánh Ly, anh Ngô Mạnh Thu và chị Phương Oanh. Tôi vẫn còn nhớ anh Thu dạy mọi người hát bài *Từ một cơn mơ*. Còn chị Phương Oanh thì mắng yêu: “Ồ đây hát nhiều bè quá, mà không bè nào giống bè nào!”

Sau khi tôi đi Úc năm 1972, đời sống thay đổi, nhiều cái phải học, phải hiểu. Xa quê, tôi quên lãng Anh ít nhiều mặc dù sinh viên Việt Nam khi tụ họp lại vẫn hát những bài du ca đầy máu nóng của thời trung học. Tôi bắt đầu có vài thần tượng mới. Biến cố 1975 làm tôi nghĩ về Anh nhiều hơn. Nhiều năm sau tôi nghe Anh và gia đình đã định cư tại Mỹ, nhưng ít khi nghe tin gì liên quan đến Anh. Mãi sau này tôi mới biết, vào khoảng thời gian đó, vì kế sinh nhai, Anh bỏ đàn cầm bút, cho nên ít có tin văn nghệ về anh. Sau khi lập gia đình, thỉnh thoảng tôi nói với bà xã: “Chà, không biết dạo này anh Quang ra sao nhỉ? Chẳng biết Anh còn sinh hoạt du ca nữa không?” Có lẽ đây là các câu hỏi chung của những người hâm mộ Anh. Một lần, anh bạn cùng trường KMTĐ kể rằng có xem được một video Anh làm MC cho buổi ca nhạc vinh danh Nhạc sĩ Phạm Đình Chương.²

Nhưng rất may cho chúng tôi, những người ái mộ Anh, vào đầu thập niên 2000, do yêu cầu của nhiều người, nhiều đoàn thể, Anh quyết định "tái xuất giang hồ" tiếp tục hành trình du ca khắp thế giới. Nhận lời mời của Hội Hướng Đạo Việt Nam tại Sydney, Anh đến Úc trình diễn hai lần, 2001 và 2003. Vợ chồng tôi rất mừng khi anh bạn hướng đạo người Việt cùng nhóm Colombo Plan rủ chúng tôi đi xem Anh trình diễn tại Cabramatta (Sydney) năm 2001. Thật là vinh dự và hạnh phúc được tái ngộ, nghe và hát với anh và đồng bào các bài du ca bất hủ của hơn 30 năm trước, những ca khúc chúng tôi vẫn nhớ lời mặc dù quá lâu rồi không hát. Bản chất của du ca là như thế!

Trông Anh vẫn phong độ, sinh động như ngày trước, vẫn cao nhưng không gầy như lúc còn trẻ. Những bài hát cũ của anh như *Cho đồng bào tôi*, *Anh em tôi*, *Sóng Việt*, ... vẫn cập nhật và vẫn giữ nguyên giá trị cảnh báo của nó. Anh tâm sự dạo này lớn tuổi rồi, Anh trở nên "thời trang" hơn, và được nhiều nơi mời đi trình diễn. Tôi còn nhớ một kỷ niệm vui tối hôm đó. Sau khi điều chỉnh máy vi âm đến gần đàn mãi không được, Anh bực mình mắng yêu: "Úc cái gì cũng được cả nhưng bị tội nghèo quá!" Sau buổi trình diễn, tôi mua CD *Anh em tôi* và tập nhạc *Dưới ánh Mặt trời*.³ Tôi đến bên Anh, nhắc nhở Anh ngày Anh lên trường KMTD sinh hoạt hơn 30 năm trước. Chẳng biết Anh còn nhớ hay không, nhưng Anh ký tặng tôi như hình đính kèm. Sau đó, tôi đặt mua một băng video buổi trình diễn qua Trương Nguyễn Văn Thuật, người mời Anh sang Úc.

ẢNH 2: Anh Quang ký tên vào tập nhạc *Dưới ánh Mặt trời*, Sydney

Tôi xin phép kể thêm một chuyện nhỏ liên quan đến ca khúc *Về với mẹ cha*. Số là trí nhớ tôi thuộc loại khá tốt, mà tôi hay để ý đến tiểu tiết. Chúng tôi đã nghe Anh hát bài này trên trường KMTD vào khoảng năm 1969. Khi nghe Anh hát *Về với mẹ cha* tại Sydney năm 2001, tôi ngỡ ngỡ anh đã hoán chuyển thứ tự lời bài hát. Sau khi đối chiếu lời bài hát trong tập nhạc *Dưới ánh Mặt trời* và trong CD *Anh em tôi*, tôi thấy mình nhớ đúng. Lời bài hát

chính thức là “Cùng đi lay Trường Sơn cùng đi xoay Hoàn Sơn”⁴ nhưng Anh lại hát “Cùng đi xoay Hoàn Sơn cùng đi lay Trường sơn”.⁵ Không hiểu Anh cố ý thay đổi thứ tự hay Anh nhớ sai. Đây chỉ là chuyện vui chứng minh tôi đã “uống” lời nhạc Anh như thế nào.

Vì chuyến lưu diễn 2001 quá thành công nên chỉ hai năm sau Anh lại được mời trở lại Úc Châu. Rất tiếc, khi Anh đến Sydney năm 2003, tôi không tham dự được vì phải đi xa. Tuy nhiên bà xã tôi có mặt tối hôm đó và đã mua hai CD *Đường Việt Nam & Bên kia sông*. Tôi nghe kể lần này Anh tập trung vào một số bản tình cảm nhẹ nhàng mà anh sáng tác sau này (một số lớn nằm trong CD *Bên kia sông*). Theo tin của Ban Tổ chức, chuyến lưu diễn lần này đã đạt được con số khán giả kỷ lục, vượt hẳn những hành trình du ca khác của Anh. Ngoài ra, tôi cũng đặt mua một băng video buổi trình diễn của Anh tại Bankstown Town Hall, cũng qua Trường Thuất. Tôi xem tập nhạc *Dưới ánh Mặt trời*, ba CD và hai video là tài sản cá nhân quý báu nhất của tôi ngày nay!

ẢNH 3: “Mẹ” Quang cho “con” kangaroo bú sữa, Melbourne, 7/2001

Giữa tháng hai năm 2011, tôi biết tin Anh lâm trọng bệnh, phải vào nhà thương cấp cứu. Nhưng lúc nào tôi cũng nghĩ tới Anh như một người mình đồng da sắt, kim cương bất hoại, và cứ đinh ninh anh sẽ qua khỏi.⁶ Vì thế, tôi không tránh khỏi ngỡ ngàng, hụt hẫng khi nghe tin Anh qua đời, sau khi đi làm xa về nhà mới hai ngày. Anh đi rồi, tôi mới thật sự thấu hiểu nỗi buồn mất Anh như thế nào. Mấy tuần nay, tôi nghe nhạc Anh liên tục, ở nhà, trong sở, lúc nấu ăn, khi làm việc. Nghe CD chưa đủ, tôi còn lên mạng nghe Anh hát, xem Anh hát, và

cả những ca sĩ khác hát nhạc của Anh. Tôi khám phá ra nhiều bài mới của Anh mà tôi chưa nghe bao giờ, ví dụ như *Trên đồi Arlington*, *Tình tôi*, *con dóc nhỏ*, vv. Rồi từ từ tôi cũng sẽ ít nghe nhạc Anh đi. Nhưng điều đó có hề chi? Giống như nhiều người cùng thế hệ của tôi, lời ca, ý nhạc của Anh đã hòa vào hơi thở, thấm vào tim và mọc rễ trong óc tôi rồi.

Như trên đã nói, Anh là thần tượng của riêng tôi, nếu không nói là của cả thế hệ chúng tôi. Một thần tượng ảnh hưởng tôi suốt đời với nhận thức chính xác, lối nhìn lạc quan và tinh thần phụng sự xã hội tích cực. Thật ra, tôi đã có không ít thần tượng nhưng đa số đã rơi rụng hay biến mất theo thời gian rồi, mà rụng hay biến lúc nào tôi cũng chẳng hay. Còn Anh, Anh vẫn đâu đó, vẫn luôn luôn bàng bạc trong tôi. Hóa ra Anh là một thần tượng không sôi nổi, nhưng sống lâu, sống mãi, cũng như nhạc của Anh, vẫn nổi trôi theo vận nước, nhưng sẽ chẳng bao giờ chìm cả. Bởi vì Anh đã kích động và hướng dẫn nhiều thế hệ thanh niên Việt Nam. Bởi vì Anh đã làm cho chúng tôi tự hào làm con dân nước Việt, làm học sinh miền Nam Việt Nam. Trải qua bao nhiêu thăng trầm của lịch sử, chỗ đứng đặc biệt của Anh trong trái tim chúng tôi không bao giờ thay đổi.

Trong chuyến đi xa này, mong rằng Anh sẽ tái ngộ người vợ thân yêu và các bạn đồng hành với Anh hơn nửa thế kỷ trước. Xin vinh danh và chào tiễn biệt nhạc sĩ bất tử Nguyễn Đức Quang!

Trần Nam Bình

Sydney, 16/4/2011

---

¹ Youthnet.com phỏng vấn Nguyễn Đức Quang ngày 28/7/2006, http://vietyouth.net/Videos/Interviewing_NDQuang.html, tường thuật lại bởi Mỹ Thanh, “Mãi mãi một Việt Nam Quê hương Ngao nghề”, 2/4/2011, <http://184.73.254.72/modules.php?name=News&file=article&sid=8365>

² Sau này lên trang *Tướng niệm Nhạc sĩ Nguyễn Đức Quang* do Nhạc sĩ Phan Anh Dũng (Cỏ Thơm) biên soạn tôi mới biết đó là video *Mộng Dưới Hoa* do AuVi Productions phát hành năm 1991.

³ Nguyễn Đức Quang, *Dưới ánh Mặt trời, 69 Ca khúc về Đất nước, Tuổi trẻ và Tình Yêu*, Đòng Vọng, Midway City, CA, 1997.

⁴ Xem cước chú 2, trang 114.

⁵ Nghe Nguyễn Đức Quang, “Về với Mẹ cha”, liên khúc 9 trong CD *Anh em Tôi, 12 Ca khúc Nguyễn Đức Quang*, Viễn Đông, Midway City, CA.

⁶ Lúc đó tôi chưa biết tin người vợ thân yêu của Anh đã ra đi gần hai năm trước và ngay sau đó Anh đã phải vào bệnh viện vì đột quỵ tim.